

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET VETERINARSKE MEDICINE

KINOLOŠKA SEKCIJA

SEMINARSKI RAD

MAĐARSKA VIŽLA

Predsednik Kinološke sekcije:
Darko Drobnyak
FCI Judge

Student:
Dunja Zrile

Beograd, novembar 2011.g.

SADRŽAJ

Istorijat	2
Temperament	5
Opšte fizičke karakteristike	7
Nega	12
Zdravstveni problemi	12
Nedostaci	13
Diskvalifikacione greške	14
Literatura	15

ISTORIJAT

O poreklu vižle postoje mnoge legende i mnoge teorije.

Istorijski podaci potvrđuju da su postojale dve velike migracije naroda mađarskog porekla u Centralnu Evropu. Prvo su migrirali Huni oko 400. godine naše ere. Kad je Atila, kralj Huna umro, Huni su napustili mali segment severnog dela Mađarske i vratili se u Evroaziju. Oko 800. godine poterani su od strane Turaka iz Evroazije, iz predela između Kaspijskog i Crnog mora. Migrirali su severno, preko Ukrajine i zaustavili su se na mestu na kome su formirali prvi grad. Tu se nalazi sadašnji grad Kijev. Zatim su se oko 900. godine idući preko Karpata naselili na teritoriju današnje Mađarske, što je bio taktički potez kojim su osiguravali prirodnu barijeru između starih neprijatelja.

Njihov dalji opstanak zavisio je od njihove sposobnosti da gaje stoku i konje, koji su im bili neophodni da bi učestvovali u bitkama, ali se kao neophodan razvio i lov, pri čemu je izuzetno bilo zastupljeno sokolarstvo. Pas je bio odgajan da bi pratio sve ove aktivnosti. Pronađeni su crteži uklesani u kamen Karpata na kojima se vide lovac, njegov soko i njegova vižla. Tako je otkriveno da su vižle vekovima pratile svoje gospodare koji su lutali po ravnicama i dolinama Karpata.

Oko 1000. godine mađarskog kralja kruniše Papa, katoličanstvo biva prihvaćeno i Mađarska je pridružena Zapadnoj Evropi. To je dovelo do razvoja klasnih razlika i prvih nestabilnosti u zemlji. Sledi turbulentni period kada se javlja invazija Mongola, pa Turaka, a zatim i Austrougara koji su vladali sve do kraja I svetskog rata.

Pre okupacije Mađarske od strane Rusije tokom II svetskog rata, kinološko društvo Mađarske je sakupilo značajnu dokumentaciju o poreklu vižle. Nalaz raznih privatnih dokumenata, crteža, slika i skulptura potvrdio je postojanje vižle u X veku, a pisma napisana u XV i XVI veku koja potvrđuju njeno prisustvo tokom čitavog srednjeg veka čuvaju se u Nacionalnom arhivu u Mađarskoj.

Bečka hronika, kao rukopis ranih mađarskih kodeksa i zakona donetih u vreme kralja Lajoša Velikog (1342 – 1382) sadrži i poglavlje o sokolarstvu u kome se nalazi fotografija plemića sa vižlom.

Naziv vižla pronalazi se u pisanim dokumentima iz 1350.g. kao ime sela na Dunavu, čime je ukazano da vižle potiču iz tog okruženja.

Kao rasa pojavljuje se u dokumentaciji o Turskoj okupaciji Mađarske (1526 – 1686). 1200.g. rasa se naziva „žuti poenter“. S popularnošću menja ime u „Mađarski poenter“. U XVI veku prihvaćen je naziv „Vižla“. Na mađarskom jeziku „vižla“ znači poenter. Vižla je postala „Nacionalni poenter Mađarske“.

U svetu pasa vižla pripada aristokratiji, što dostojanstveno i dokazuje. Zlatna vižla je bila omiljeni pratilac barona i lordova i kao takva dugo je uspevala da se održi. Bila je poznata kao „poklon kraljeva“ i bila je rezervisana za plemstvo velikog Mađarskog kraljevstva koje je pre I svetskog rata obuhvatalo Mađarsku i Čehoslovačku. Dobijanje vižle na poklon bila je izuzetna čast.

Pretpostavlja se da vižla potiče od panonskog goniča, danas mađarskog goniča, a preci vižle su i nekoliko vrsta poentera, zajedno sa transilvanijskim hrtom i turskim žutim psom, koji je iščezao. Novija istraživanja kazuju da je moguć i uticaj slugija na vižlu.

Vižlu su već od 1700. godine uzgajali čistokrvno. Po podacima iz 1730.godine mađarska plemićka porodica Zaj prva je počela s uzgojem ove rase. Po tom podatku, u ovu rasu je bila uključena i španski poenter engleskog porekla. Tada je postojala i vižla kestenjaste boje. U drugoj polovini XX veka ukrštali su je sa drugim lovačkim psima, poenterima i nemačkim kratkodlakim ptičarima, radi oplemenjavanja i prilagođavanja lovačkog oblika. Tako je nastala žuta, samostalna, nacionalna rasa psa u današnjoj formi.

Tokom dvadesetih godina XX veka započelo se sa vođenjem knjiga i rodoslova svakog pojedinačnog psa. Prvi rasni klub osnovan je 1920.godine i iste godine je izdat i prvi rodovnik, a 1928.g. uvedeni su standardi za ovu pasminu.

Danas postoji kratkodlaka i oštrodlaka verzija mađarske vižle, s tim da je oštrodlaka nastala oko 1930.gdine, spontanom mutacijom i učvršćena je ukrštanjem sa oštrodlakim nemačkim ptičarom. Postoji još i veoma retka, dugodlaka vižla koja se retko javlja u leglima ostala dva tipa, nije registrovana kao zasebna rasa, ali postoje i danas primerci u Evropi.

Uopšteno se smatra da je vižla mađarski autohtoni pas, ali je rasa rasprostranjena i u Rusiji, Poljskoj, Bosni, Hrvatskoj, Češkoj, Velikoj Britaniji i u Americi.

1935.g. ova pasmina je stavljena i u FCI i time zvanično priznata kao autohtona.

KRATKODLAKA MAĐARSKA VIŽLA

OŠTRODLAKA MAĐARSKA VIŽLA

TEMPERAMENT

Mažarske vižle su psi posebno odabrani, selektivnim uzgojem za lov na ogromnim mađarskim ravnicama, gde su lovili sve što ima krzno i perje. Na našim terenima vižla se dobro pokazala u lovu na sitnu pernatu divljač i dlakavu divljač. Pravo zadovoljstvo pruža lovcu u lovu na fazana.

Prvenstveno su lovački psi, ali ih odlikuje univerzalnost uzgoja, jer prate i krvni trag. Odnosno, psi su obučavani da vrebaju, pronađu, pokažu i poteraju divljač, ali i da prate trag ranjene divljači. Imaju istančano čulo njuha, pa se koriste i u traženju podzemnih gljiva, tartufa. Vižla obožava da pliva, voli da aportira iz vode. Rado aportira i na močvarnim terenima. U lovu nikad ne nestaje iz vidnog polja svog gospodara.

Vižla je lovački pas, ali je prilagodljiva i poslušna i verovatno jedini lovački pas za koga je i u standardu napisano: „Pored njene izražene strasti za lovom, oseća se dobro i u stanu lovca.“

Ekspresivna je. Potrebna joj je rana i dobra socijalizacija, što podrazumeva navikavanje na ljude, druge životinje, zvukove, različita mesta, da bi pas postao stabilan i poslušan. S obzirom na to da pripada atletskom sportskom tipu psa, potrebno je mnogo vežbe i treninga, a ako joj se to onemogućuje može da postane destruktivna i nemirna zbog potrebe da potroši nagomilanu energiju. Vižla će biti nesrećna, a vlasnik nezadovoljan njenim ponašanjem i tvrdoglavošću.

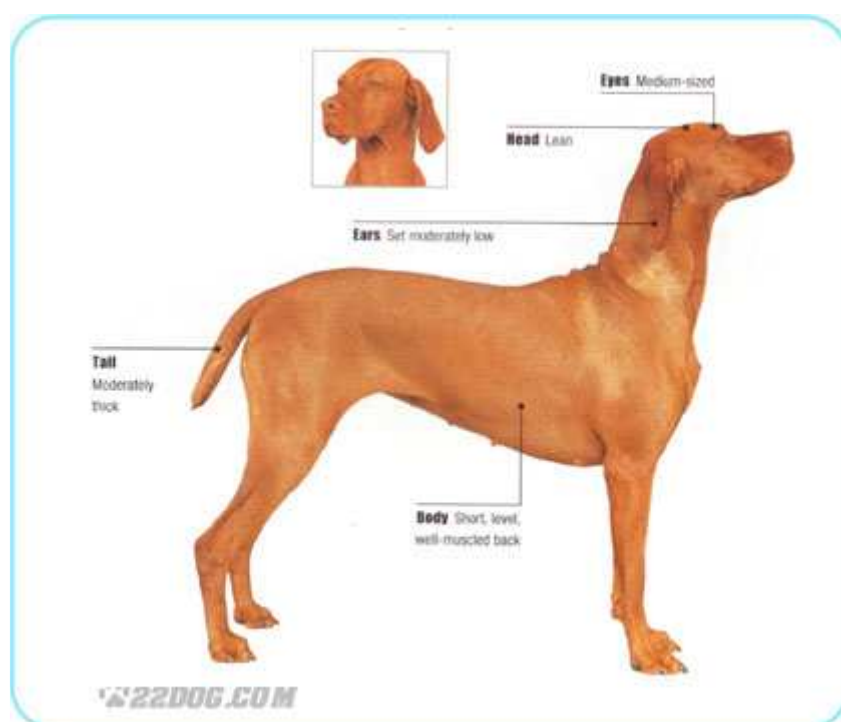
Odlično prihvata dresuru i lako i rado uči, pa joj je potrebna svakodnevna psihofizička stimulacija u vidu treninga. Vlasnik mora da bude strpljiv, smiren i odlučan, jer ako u njemu ne prepozna jak autoritet, postaje tvrdoglava. Takođe, ako u vlasniku ne vidi odlučnost mogu se javiti problemi u ponašanju kao što je preterano zaštitinički stav prema članovima porodice ili čuvanje delova nameštaja.

Prema tome, dobro balansiran pas koji ima odlučnog, stabilnog vlasnika i dovoljno priho-fizičkog treninga neće imati probleme u ponašanju. Čak i ako se problemi pojave, greška se može ispraviti prilagođavanjem vlasnika, tj. njegovim prihvatanjem i poštovanjem prirodnih instinkta i potreba ove rase.

Izuzetno dobro se slažu sa decom. Najbolje prihvataju aktivnu decu. Veoma lako se adaptiraju na porodični život. Dobro prihvataju i druge pse, kao i mačke, ali treba voditi računa kada se u blizini nalaze zečevi, kunići, hrčkovi, kao i druge životinje koje može smatrati plenom.

OPŠTE FIZIČKE KARAKTERISTIKE

GLAVA:

Glava je suva, plemenita, srednje široka i blago zaobljena, dobro proporcionalna. Lobanja je dosta velika, umereno široka, lako izbočena i veoma mišićava. Potiljačna kost je slabo naglašena. Čeona središnja brazda koja se na gornjem delu lobanje pruža do potiljne kosti je srednje izražena. Linija stopa je blaga i umereno kriva.

Nosnik je uvek prav i sa lobanjskim delom glave čini ugao od 35°. Nosna pećurka je dobro razvijena.

Njuška je dobro zaobljena, nije duguljasta, široka. Merena od vrha nosa do linije koja spaja očne duplje njuška treba da je manja od 50% ukupne dužine glave.

Vilice su snažno razvijene i mišićave, pogotovo donja vilica. Zubalo je snažno, sekutići imaju kontakt u normalnom makazastom zubalu. Zubi trebaju biti porculanski beli. Na zube priležuće usne umereno su izražene, suve, dobro prispojene i ne vise opuštano.

Očni lukovi su razvijeni. Oči su blago ovalne, nisu upale, već su pune. Očni kapci se dobro zatvaraju, tako da se ne vide beonjače, ni treći kapak. Boja očiju mora biti u harmoniji sa bojom dlake, poželjniji je malo tamniji tonalitet oka. Mnogo svetle ili mnogo tamne oči nisu prihvatljive. Pogled je živahan i inteligentan.

Uši su usađene na pola visine glave, malo na unutra. Prekriva ih tanka koža i nisu mesnate. Uši su viseće, u obliku zaobljenog latiničnog slova „V“ i leže pravo ka licu. Dobro zatvaraju otvor slušnog kanala. Više su duže, nego srednje veličine.

VRAT:

Vrat je srednje dug, mišićav, umereno izvijen u luk, bez naborane guše, tj. fanona. Srednje visoko usađen u telo.

TELO:

Vižla je lovački pas srednje veličine, jakog skeleta, snažne građe, ali nežne elegantne pojave. Telo je snažno, mišićavo i dobro proporcionalno.

Greben je dugačak i naglašen.

Leđa su kratka i ravna. Slabinski deo leđa je srednje dužine, vrlo čvrst, širok i mišićav, a gornja linija je blago zaobljena ka korenu repa.

Grudni koš je izbačen napred, srednje širok, dubok i dopire do laktova.

Rebra su umereno zasvođena.

Lopatica je dobro mišićava, odgovarajuće nagnuta i pokretljiva.

PREDNJE NOGE:

Prednje noge su ravne, sa snažnim kostima.

Laktovi se nalaze na uzdužnoj osi tela i nisu izbočeni, ni uvučeni.

Podlaktica je dugačka.

Šape su dosta velike, okrugle i zatvorene, jastučići su puni i elastični.

Nokti su kratki, razvijeni i tamnije boje od dlake.

Došaplje je kratko.

Zaperci predstavljaju manu.

ZADNJE NOGE:

Zadnje noge su mišićave i imaju malo otvorenije uglove, nego prednje noge.

Ugao koji zatvaraju butna kost i dokolenica iznosi 110-120°.

Skočni zglobovi su niži.

Šape su skupljene.

KRETANJE:

Vižla dobro osvaja prostor, puno potiska, bez napora. Pokreti su živi, energični, elegantno skladni, sa mnogo istežanja. U polju je karakterističan ujednačen, izdržljiv galop srednjeg tempa.

REP:

Rep je nešto niže usađen, srednje snažan, sužava se i na kraju je blago zavijen. Ranije se kupirao na $\frac{1}{4}$ svoje dužine tako da je prilikom kretanja psa imao horizontalan položaj. Danas rep čini estetsku celinu ako se kupira na $\frac{3}{4}$ dužine, dok kupiranje pravilnog, lepo vodoravno nošenog repa nije obavezno.

DLAKA:

Dlaka je gusta, kratka, ravna i oštra. Prileže uz kožu.

Kod oštrodlake vižle dlaka na bradi formira bradu.

Dlaka na ušima je kraća, svilenkasta.

Na vratu i telu pokrovna dlaka je polegla, oštra, gruba, gusta.

Noge, grudni koš i stomak su malo odlakani.

Dlaka na repu je duža, gusta i kompaktna.

Boja dlake je peščano – zlatno – riđa. Izrazito tamno smeđa boja nije dozvoljena. Bele fleke manje od 5 cm na prsima i manja tačkasta obeležnost na šapama nisu mane.

Dlaka mora biti zdrava i mora sa se presijava.

KOŽA:

Pigmentovana, dobro priležuća, bez bora i nabora.
Nosna pečurka je svetla.
Usne, ivice očnih kapaka i nokti su kestenjaste boje.
Jastučići su boje sivog škrljca.

VELIČINA:

Idealna visina za mužjake iznosi 56-61 cm, a za ženke 52-57 cm. Dozvoljena su odstupanja od 4 cm prema gore ili dole, ako pri tome cela pojava psa ostane harmonična. Harmonija tela u mirovanju i kretanju je značajnija nego centrimetrima izražena visina.

TEŽINA:

Od 22 do 35 kg.

Mušjaci moraju imati dva normalna testisa potpuno spuštenu u mošnice.

NEGA

Dlaka se lako održava. Pored kupanja, potrebno je povremeno četkanje. Za vreme linjanja najbolje je gumenom četkom odstraniti suviše dlake. Nokte, ukoliko se dovoljno ne troše, potrebno je skraćivati.

ZDRAVSTVENI PROBLEMI

Vižle se smatraju otpornim psima. Uz odgovarajuću negu, ishranu i uslove življenja vižle mogu da imaju dug, kvalitetan, srećan i zdrav život. Prosečan životni vek vižle iznosi 12 – 15 godina.

Kao najčešća oboljenja javljaju se:

- Displazija kukova
- Epilepsija
- Polimiozitis
- Poliartritis
- Miastenia gravis
- Imunološki prouzrokovana oboljenja (anemija, trombocitopenija)
- Hipotireoidizam
- Katarakta

NEDOSTACI

Manu predstavljaju svi nedostaci vezani za građu, koji škode skladu pokreta i radu.

Suviše laka ili glomazna građa, disharmonična građa, znatno odstupanje od propisanih vrednosti.

Kratko i visoko telo, izdignuto telo, sa suviše izdignutom podlakticom, suviše duge prednje noge.

Neproporcionalna glava, suviše uska ili suviše široka lobanja i čelo, zašiljena, udubljena ili ispupčena lobanja, suviše izražen stop, glava goniča, kratka i šiljata njuška, ispupčen lični deo.

Labava koža na glavi, opuštene usne.

Neproporcionalne oči, blizu postavljene oči, sitne oči, oči upale u očne lukove ili buljave oči, svetle oči. Mlitavi kapci. Bezizražajan pogled, zao pogled.

Suviše nisko ili suviše visoko postavljene uši, uske kovrdžave uši.

Nepravilan zagriz, prognacija gornje ili donje vilice, sa razmakom većim od 2 mm, bočna devijacija čeljusti, izbačeni zubi, žuti zubi.

Dosta izražen fanon.

Mlitavi mišići, leđa i slabine bez čvrstine.

Ulegnut greben, loše usađeno rame, loše povezana plećka.

Nedovoljno spuštene grudi, suviše široke grudi, ravna rebra.

Opušten stomak kod ženki posle porođaja.

Uska karlica, kratke upale sapi.

Mana je ako su noge loše uravnotežene u odnosu na standard, ako su uglovi loši, suviše duge noge, iskrečene noge, nedovoljno zbijene šape.

Rep visoko usađen i nošen suviše visoko u odnosu na horizontalu, povijen na gore, loše kupiran.

Nedovoljno gusta dlaka, svilenkasta, suviše kratka i tanka, mišija dlaka. Talasasta, kovrdžava dlaka. Dlaka razdeljena duž kičme.

Prisustvo mrkih tonova, tamnokestenjastih, crvenih i bledožutih. Tamniju prugu na leđima, koja je često vezana za ishranu ne treba smatrati nedostatkom. Mrlje na grudima i guši ili male bele mrlje su mana ako imaju više od 5 cm u prečniku.

DISKVALIFIKACIONE GREŠKE

Diskvalifikacione greške predstavljaju značajna odstupanja u odnosu na karakteristike rase.

Odstupanja u veličini veća od 4 cm ili nedovoljna visina.

Višebojni, šaren dlačni prekrivač, s crnim i belim prugama, suviše velike mrlje na grudima, bele šape.

Uska lobanja, nezgrapna lobanja, masivna, hrtolika.

Šiljata njuška.

Ovnujski, ispupčen lični deo.

Nosna pečurka ružičasta, siva, crna ili pegava.

Usne i kapci sa crnim pigmentom.

Svetle, sive ili mrke oči, entropija, ektropija.

Prognacija gornje ili donje vilice veća od 2 mm, devijacija čeljusti.

Znatno izražen fanon.

Boja svetlija od boje žutog voska, kestenjasta boja. Albino pas.

Plašljiv pas sa osetljivim nervnim sistemom.

Kriptorhid, monohrid.

Neppravilno suviše usiljeno kretanje.

Displazija kuka.

LITERATURA

- Jugoslovenski kinološki savez: „Standardi rasnih pasa po FCI grupama“, Beograd 2001.g.
- dr Bruce Fogle: „The new encyclopedia of the dog“, 2005.g.
- www.hungarianvizslasclub.org.hu
- www.vizslahealth.net